

SF

eridanas

Aleksandr Gromov

ŽINGSNIS Į KAIRĘ,
ŽINGSNIS Į DEŠINĘ

429 PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

Knjgute.lt

Aleksandr Gromov
ŽINGSNIS Į KAIRĘ,
ŽINGSNIS Į DEŠINĘ

Mokslinės fantastikos romanas

Keista, nepaaiškinaama pasaulinių katastrofų epidemija užklupo mūsų Žemę. Atrodo, kad jų priežastis Monstras, didžiulis mąstantis asteroidas, nežinia iš kokių Visatos gelmių patekęs į Saulės sistemą. Žmonijai gresia neišvengiama pražūtis, ir vienintelė jos viltis keistokų savybių turintis spec. tarnybų kapitonas Aleksejus Rylskis, kuris gali bent pabandyti įminti Monstro mįslę...

"KADA NORS MUMS LABAI NEPASISEKS..."
Aleksandr Gromov

Iš rusų kalbos vertė NIDA JAKUBAUSKAITĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
429 tomas. Serija įkurta 1990m.

Александр Громов
ШАГ ВЛЕВО, ШАГ ВПРАВО
Москва, ЭКСМО, 2004

Copyright © by Aleksandr Gromov, 2004
Cover art copyright © Chris Moore, 2000
Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2008
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2011

Praeitis dabartį slegia, o ateitis jos tyko.

Leibnicas

Turbūt negreitai dar nutils ginčai: ar laikyti Jį gyvu padaru? Gal net taip: ar vertėjo laikyti? Nes veiksmažodį, laimei, jau galima rašyti būtuojų laiku.

Kai kuriems nuo šito liūdna. Man - ne. Aš šiuo klausimu priklausau daugumai. Galima žiūrėti į mane su pasišlykštėjimu, galima išvaidinti apkerpėjusių miesčionių - man vis tiek. Į tai, kaip baigėsi patys keisčiausi, neramiausi, nervingiausi ir groteskiškiausi mano gyvenimo metai, aš žiūriu labai teigiamai. Ir taškas.

Ne, mes nenugalėjom. Nemanau, kad mes būtume galėję Jį nugalėti, nepaversdami didžiulių žemės plotų užkrėsta dykuma - ir dar be didelių sėkmės garantijų. Aš manau, kad mums paprasčiausiai pasisekė. Per visą mūsų istoriją mums dažnai sekdavosi, mes pripratom, kad mums sekasi.

Nemanau, jog galima nugalėti, kai nėra karo.

Dauguma žmonių kaip visada nepadarė jokių išvadų. Negana to, pasistengė viską pamiršti. Dabar jau net juokauti apie Jį nebemadinga. Net anekdotai, kurių kadaise buvo tokia dau-

gybė, dabar dingo iš eterio, informacinių tinklų ir laikraščių. Atvirai pasakius, vykusio ten nebuvo nė vieno, bent jau mano akimis žiūrint.

Štai dėl šito noro kuo greičiau viską pamiršti aš ir nesutariu su dauguma, nes labai gerai žinau: kada nors mes pralaimėsime. Kaip? Kada? Kodėl? Tegu apie tai mąsto protingesnės galvos. Man gana ir Pagrindinio Postulato.

Trumpai bei suprantamai jame sakoma: KADA NORS MUMS LABAI NEPASISEKS.

Girdėjau, kad mokytis žmonės dabar jau privalo modeliu, leidžiančiu apeiti Pagrindinį Postulatą ir paaiškinti JO pasirodymą kaip nors kitaip. Bet aš nelabai jais tikiu, gal todėl, kad darbas mano toks... savimi patenkinti lengvatikiai jame neužsibūna. Bet priežastis greičiausiai vis dėlto kita, susijusi, jeigu norit, su tokiomis kategorijomis kaip sąžinė ir kitomis sunkiai apčiuopiamomis materijomis. Turiu galvoje tikėjimą.

Tikėti galima ir tuo, kas blogiausia. Tuo tikėjimas skiriasi nuo vilties. Žinot, kas keista: tikėjimas tuo, kas blogiausia, puikiai sutaria su viltimi ir ramiai glūdi mano širdyje.

Kadangi aš gyvas - turiu vilties. Kadangi turiu vilties - aš gyvas.

Visai neseniai tai supratau.

PROLOGAS

FIODORAS FIODORVIČIUS

Visą dieną purškė smulkus lietutis, naikindamas paskutines išakijusias pusnis palei šiaurinę namo sieną, lašais sunkėsi nuo šlapio stogo šiferio į skardinį lovį ir plona srovele teškėjo į geležinę statinę po vamzdžiu. Bet prieš naktį išsigiedrijo. Ciklonas, patikėjęs prognozėmis, nušliaužė į rytus. Ir iš karto atšalo - staiga, kaip būna tik balandžio pradžioje; balutės sublizgo plonu leduku; juodos, įmirkusios obelių šakos suakmenėjo po skaidria plėvele; virš lentų tvoros ištempta spygliuota viela gatvės žibinto šviesoje suspindo smulkiaisiais ledo kristalėliais. Fiodoras Fiodorovičius atsibudo nuo žadintuvo ciepsėjimo, priėjo prie lango, patenkintas žvilgtelėjo į giedrą žvaigždėtą dangų, nepritariamai - į žibintą ir nusprendė, kad atsibudo ne be reikalo, o nusprendęs pradėjo skubėti. Pagal šios dienos stebėjimo sąlygas atsibusti reikėjo dar prieš valandą.

Jis išjungė šildytuvą, apsivilko šiltais vilno-

niais apatiniais, paskiau - pūkine striuke, tokiomis pat pūkinėmis kelnėmis, apsiavė veltiniais su kaliošais ir ant plikti pradėjusios galvos užsimovė megztą kepurę su bumbulu. Apilankęs lauko tualete sugrįžo į vidų, eidamas per priemenę pasiėmė nuo stalo termosą, dėžutę okuliarų, vėl išėjo laukan ir per traškų leduką pasuko prie pavėsinės kieme. Pavėsinės konstrukcija pašaliniam žiūrovui būtų pasirodžiusi keista: ruberoidu dengtas stogas turėjo pritaisytus ratukus ir pastūmus galėjo laisvai nuvažiuoti į šoną. Likdavo tik dangus virš galvos ir keturi stulpai, kurių pašalinti nesugriaunant pavėsinės niekaip nebuvo įmanoma, todėl Fiodoras Fiodorovičius juos tiesiog kentė.

Iš visų įmanomų hobijų mėgėjiška astronomija - turbūt pats nepatogiausias. Fiodoras Fiodorovičius pasimuistė nuo po apykakle prasiškerbusios dygios šaltuko srovelės ir standžiau užsisagstė striukę. Diegliukas badė širdį stipriau negu paprastai ir jis pagalvojo, kad šiandien gal verčiau reikėjo įsipilti į termosą ne kavos, o kakavos. Bet visa tai paskiau, paskiau - laiko yra, niekas niekur nepabėgs...

Trys keturios valandos miego prieš stebėjimus. Ir po stebėjimų dar trys keturios valan-

dos miego, jeigu tik iš ryto nereikia važiuoti į darbą. Jeigu reikia - mažiau. Taip maždaug kas trečią dieną, tiksliau - naktį. Visus trylika metų. Du trečdaliai naktų per metus netinka stebėjimams dėl prasto oro, neramios atmosferos, šviesaus dangaus per vasaros lygiadienius arba tiesiog todėl, kad darbai neleidžia išvažiuoti į užmiestį. O būna, kad atleki žmogus, patikėjęs prognozėmis ir - veltui. Toks miego bei aktyvumo režimas organizmui nepatinka. Ir patiktų tik retai žmonai. Fiodoras Fiodorovičius buvo išsiskyręs, žmona jį paliko prieš daugybę metų, paliepusi rinktis: arba aš, arba tas tavo nususus teleskopas, aišku?

Gal tais laikais dar jaunas buvęs ir žmoną karštai mylėjęs Fiodoras Fiodorovičius ir būtų pasirinkęs klaidingai, jeigu tik žmona nebūtų išvadynusi "nusususiu" naudingo ir visai neblogai veikiančio prietaiso. Žmona dingo kaip nebuvusi. Išėjo ir išdilo iš atminties.

Išjungęs gudriai sunarpliotą savadarbę signalizaciją, saugančią nuo vagių ir vandalų brangiausią jo turtą, Fiodoras Fiodorovičius numovė nuo teleskopo klijuotės užvalkalą ir pritaisė trumpo fokuso okuliarą. Ieškokliu suradęs kelias ryškias žvaigždes, jis pasilenkė prie savo "Altairo" pamato, ištraukė iš ten įtai-

syto stalčiuko storą sąsiuvinį, kuriame visada rašydavo savo stebėjimų dienoraštį, pakvėpavo į pirštus, pasišviesdamas kišeniniu žibintuvėliu susirado grafą "Oro sąlygos" ir įrašė: "Giedra; vėjas silpnas", o skyriuje "Astroklimatas pagal Pikeringą" pažymėjo: "8 zenite" ir "5 prie horizonto".

Už pušynėlio, toli girdimas nakties tyloje, sudundėjo paskutinis priemiesčio traukinys, spigiai švilptelėjo prie stoties ir pamažu nutilo. Priemiestis miegojo. Ramiai švietė žibintas ant stulpo, bet dėl elektros taupymo, jis apie pusę pirmos turėjo užgesti, nes po vidurnakčio visi normalūs žmonės privalo miegoti, o normaliems astronomams degantys žibintai tik trukdo. Naktis buvo be mėnesienos - palanki stebėjimui.

Nepalankus buvo namas, užstojantis didelį dangaus lopą (bet miegoti kur nors juk reikia?), trukdė ir kaimynų vasarnamiai (neišven-giamas blogis), o taip pat tvora su spygliuo-tomis vielomis (bet kaipgi apsieisi, žmogus, be tvoros?) ir obelų šakos - ypač ta, Lietuvos pe-pinų veislės, akiplėšiškai išstypusi į dangų kaip koks beprasmiškas beržo botkotis, o ne solidus sodo vaismedis. Nieko nepadarysi, lai-kas arba nupjauti nereikalingas šakas, arba

paaukštinti pavėsinę. Paprasčiau, aišku, apgėnėti...

Kol neužgeso žibintas, Fiodoras Fiodorovičius linksminosi stebėdamas dvinares žvaigždes Liūto ir Jaučiaganio žvaigždynuose, paskiau jau besileidžiančiuose Dvyniuose susirado nuo Saulės tolstančią Mijasakavos kometą ir vizualiai įvertino jos ryškumą, pažymėdamas, kad jis šiek tiek skiriasi nuo prognozuoto. Paskiau porą kartų nufotografavo gražią daugiauodegę galaktikos M63 spirale Skalikų žvaigždyne: vieną kartą išlaikydamas 25, o antrą - 40 minučių ekspoziciją, ir čia pat kuo smulkiausiai surašydamas viską į stebėjimų dienoraštį. Per keturiasdešimties minučių ekspoziciją jis spėjo ne tik nubėgti pasišildyti, bet netgi išsivirti, atsigerti ir įsipilti į termosą kakavos, o kavą išlieti į pusnies likučius. Ir galų gale, pritaišęs paties ilgiausio fokuso okuliarą, ėmėsi darbo, kurį tuščiai dirbo visą savo astronomo mėgėjo gyvenimą - jis pradėjo ieškoti kometų. Iki svarbiausio astronominio tos nakties įvykio - akimirkos, kai Ganimedo diskas užstos silpną žvaigždėlę Ožiaragio žvaigždyne - buvo likusios dar beveik trys valandos.

Iš tikrųjų ieškoti kometų visai nesudėtinga. Sunku ne ieškoti, o rasti. Kiek įmanoma padi-

dinęs prietaiso apžvalgos lauką, stebėtojas "tikrina" dangų jam vienam žinoma kryptimi, fiksuoja visas seniai jau žinomas miglotas dėmelės - galaktikos dujų debesis arba tolimas galaktikas - ir tikisi kada nors pamatyti naują, jokiuose ūkų kataloguose nepažymėtą dėmelę. Ta vos įžiūrima, be jokių uodegos pėdsakų dėmelė kaip tik ir bus kometa - dažniausiai, beje, irgi seniai jau žinoma, atrasta praeitame ar net užpraeitame amžiuje.

Čia visa esmė - tas "beveik". Net apsiginklavęs anaip tol ne 150 milimetrų "Altairu", mėgėjas gali tikėtis, kad jam nusišypsos laimė. Jei gu ne šiandien - tai rytoj. Kitąmet. Po dešimties metų. Po trisdešimties. Ir tada, jei gu mėgėjas sugebės pirmas pranešti apie savo atradimą, kometa bus pavadinta jo, mėgėjo, vardu. Pavyzdžiui, Ivanovo kometa. Fiodoro Fiodorovičiaus Ivanovo. Argi ne gražu? Skamba nė trupučio ne prasčiau negu, tarkim, Kirnso Kvi kometa. Tegu bus netgi Ivanovo, Petrovo ir Sidorovo kometa, jei gu niekam nežinomi Petrovas ir Sidorovas praneš apie atradimą maždaug tuo pačiu laiku. Bergždžiai svajodamas apie geresnį kometų ieškojimo prietaisą Fiodoras Fiodorovičius neprarado vilties. Galų gale

pasisekė juk garsiajam Bredfildui¹ atrasti vieną iš savo kometų pro paprastą binoklį!

Šiąnakt stebuklas vėl neįvyko. Nešmėstelėjo regėjimo lauke nematyta dėmelė, širdies nesuvirpino atradimo nuojauta, neužėmė kvapo pergalės triumfas. Fiodoras Fiodorovičius atsiduso, pakeitė okuliarą, nutaikė teleskopo vamzdį į pietryčius ir vėl įjungė laikrodinį mechanizmą. Pamažu artinosi aušra. Jupiteris jau patekėjo, pakibo žemai virš horizonto, o maksimaliai padidinus vaizdą - nepadoriai vaipėsi, išduodamas neramią atmosferą. Fiodoras Fiodorovičius nepatenkintas susiraukė ir sumažino padidinimą nuo 315 iki 190 kartų.

Dabar Jupiteris buvo matomas gana aiškiai. Fiodoras Fiodorovičius suskaičiavo penkis dryžius ant disko ir be vargo įžiūrėjo garsiąją Raudonąją Dėmę. Per plokščią planetos blyną lėtai ritosi mažas juodas Ijo rutuliukas - pirmasis ir artimiausias iš Galilėjaus palydovų² Eu-

¹ Viljamas Bredfildas (William (Bill) Bradfield) - raketų variklių inžinierius iš Australijos, astronomas mėgėjas, atradęs 18 naujų kometų; pirmą teleskopą Bilis Bredfildas įsigijo 1972m. ir tais pat metais jau atrado savo pirmąją kometą.

² "Galilėjaus palydovais" vadinami keturi stambiau-

ropos nebuvo matyti. Kalista švietė dešiniau disko, ryškesnis Ganimedas - kairiau. Blyški devinto ryškio žvaigždėlė kabojo prie mažutės palydovo

Dar buvo laiko atsigerti kakavos ir kvėpavimu gerai pašildyti pirštus megztose medvilninėse pirštinėse. Sprendžiant iš kišeninio elektroninio chronometro, sekundės tikslumu rodantį pasaulio laiką, iki įvykio pradžios liko dar septynios minutės.

Kai liko trys minutės, Fiodoras Fiodorovičius prispaudė akį prie okuliaro ir uždėjo pirštą ant chronometro mygtuko, ruošdamasis kuo tiks-

si Jupiterio palydovai Ijo, Europa, Ganimedas ir Kalista; laikoma kad juos 1610 01 07 atrado Galileo Galilėjus, pro pirmąjį žmonijos istorijoje teleskopą; į Jupiterio palydovų atradėjo vardą taip pat pretendavo vokiečių astronomas Simonas Marijus (Simon Mayr (1573 01 10 1624 12 26), kuris stebėjo palydovus metais anksčiau 1609, bet nespėjo laiku pranešti apie atradimą; 1614 metais paskelbtame veikalė "Mundus Iovialis anno M.DC.IX Detectus Ope Perspicilli Belgici" Simonas Marijus aprašė keturis Jupiterio palydovus ir davė jiems tuos antikos herojų vardus, kuriais jie vadinami iki šiol, nes Galilėjus juos buvo pavadinęs "Medičių planetomis" (keturių brolių Medičių garbei) ir pažymėjęs eilės numeriais.

liau užfiksuoti žvaigždės užtemimo pradžia bei pabaigą. Astronomijos žurnale išspausdinta prognozė žadėjo, kad ties penkiasdešimt penktąja šiaurės platumos paralele reiškinys truks septyniolika sekundžių.

Ir tą akimirką Fiodoro Fiodorovičiaus širdis praleido vieną dūžį. Žvaigždė dingo! Užgeso, išnyko, nors artyn slenkantis Ganimedo diskas jos dar nė krašteliu nebuvo palietęs!

Susigriebęs Fiodoras Fiodorovičius nuspaudė chronometro mygtuką ir beveik tą pačią akimirką krūptelėjęs nuspaudė jį dar kartą - blyškioji žvaigždelė suspindo vėl.

Greičiau! Užrašyti!.. Fiodoras Fiodorovičius vos nesupanikavo, dėl ko vėliau tikriausiai būtų sudegęs iš gėdos, bet atsipeikėjęs jis sugebėjo susivaldyti. Tfu, velnias, chronometro parodymų užrašinėti taigi nereikia, ten juk laiko registras, suskirstytas į šimtą padalų... Reikės tik pakoreguoti pirmojo spustelėjimo laiką - jis juk pavėlavo...

Negi - jau?! Galų gale. Ne kometa - bet vis dėlto...

Fiodoro Fiodorovičiaus mintys šokinėjo kaip pamišę zuikiai, rankos drebėjo. Kad tik nesugadintų instrumento nustatymų.....